



CHDPU
CHIRCHIQ DAVLAT
PEDAGOGIKA UNIVERSITETI



O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY TA'LIM,
FAN VA INOVATSIYALAR VAZIRLIGI
CHIRCHIQ DAVLAT PEDAGOGIKA UNIVERSITETI
GUMANITAR FANLAR FAKULTETI
FAKULTETLARARO IJTIMOIIY FANLAR KAFEDRASI

FALSAFA VA E'TIQOD: O'TMISH, BUGUN VA KELAJAK

Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya

MATERIALLARI



23-24-aprel, 2025



**“FALSAFA VA E'TIQOD: O'TMISH, BUGUN VA KELAJAK”
mavzusidagi xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya
TASHKILIY QO'MITASI**

Tashkiliy qo'mita raisi:

G'.I. Muxamedov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti rektori.

Tashkiliy qo'mita a'zolari:

B.X. Eshchanov

S.B. Qorayev

D.B. Axmadjanov

O.A. Ortiqov

S.X. Gayupova

R.A. Ikramov

L.K. Axatov

Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektor.

Yoshlar masalalari va ma'naviy-ma'rifiy ishlar bo'yicha prorektor.

O'quv ishlari bo'yicha prorektor.

Moliya-iqtisod ishlari bo'yicha prorektor.

Ta'lim sifatini nazorat qilish bo'lim boshlig'i.

Gumanitar fanlar fakulteti dekani.

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini mudiri.

Tashkiliy qo'mita ishchi guruhi:

Madalimov T.A.

Jo'rayev H.A.

Koshanova N.M.

Tashmetov T.X.

Karshiyev Sh.S.

Neshitov P.Yu.

Xaytmetov R.K.

Muhammadiyev L.G.

Nafasov A.K.

Eronov S.Q.

Saidusmanov B.A.

Usmanov A.X.

Sunnatov T.R.

Tuganova L.Dj.

Toshtemirov R.A.

Ilmurodova f.Sh.

Yo'ldoshev U.X.

Abdullayeva D.N.

Sa'dullayeva M.X.

Xolmo'minov G.B.

Miraxmedova Sh.N.

Yakubov X.M.

Imomova U.I.

Tadjibayeva R.O.

Umarova Sh.B.

Yursinboyev J.M.

Nurmanov Sh.J.

Abdullayev T.S.

Maxkamov D.Sh.

Ilyosov Sh.B.

Burliyev U.K.

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini dotsenti

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini katta o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini katta o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini katta o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini katta o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini katta o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

Fakultetlararo ijtimoiy fanlar kafedrasini o'qituvchisi

O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASINING RIVOJLANISHI (1945-1990 yillar Toshkent viloyati misolida)

Baxrom Abduganievich Saidusmanov

Chirchiq davlat pedagogika universiteti, tarix fanlari bo'yicha falsafa doktori(PhD)

Email:baxrom.said@mail.ru

ANNOTASIYA:

Ma'lumki, O'zbekistonda ikkinchi jaxon urushidan keyin sonoat, ishlab chiqarish, transport tizimi va yo'llar birmuncha og'ir axvolda edi. 20 asrning 70-80 yillariga kelib ushbu tizimda ancha rivojlanish bo'lgan. Ayniqsa, Toshkent viloyatida transport tizimidagi taraqqiyot va uning jamiyatga ta'siri ancha samarali bo'lgan. Ushbu maqolada ushbu yillardagi transport tizimidagi ijobiy o'zgarishlar xaqida ma'lumot beriladi.

Kalit so'zi: Avtomobil transporti, Avtomobil yo'llari, Avtokorxonalar, yuk avtokorxonalari, yuk tashish, sanoat korxonalari, aloqa punktlari, yo'lovchilar va yuk tashish hajmlari, yangi avtoxo'jaliklar.

ABSTRACT:

It is known that after the Second World War in Uzbekistan, production, transport system and roads were in a somewhat difficult situation. By the 70s and 80s of the 20th century, this system had received significant development. Especially in the Tashkent region, progress in the transport system and its impact on society were much more effective. This article will tell you about the positive changes in the transport system over the years.

Keywords: Automobile transport, Highways, parking lots, freight car parking, freight transport, industrial enterprises, communication points, passenger and freight traffic volumes, new auto repair shops.

Avtomobil transporti xalq xo'jaligining murakkab tarmog'i bo'lib, mehnat unumdorligi va avtomobil xo'jaliklarining rentabel ishlashiga juda ko'p faktorlar ta'sir ko'rsatgan. Avtomobil qatnovidan, priseplardan keng ko'lamda, avtomashinalarning yuk ko'tarish quvvatidan to'g'ri foydalanish, moddiy vositalarni tejab ishlatish, avtomashinalarning joriy ta'miri sifati, mashinalarning liniyalarida ishlash muddati, mehnat va ish haqining to'g'ri tashkil qilish avtomobil transportida mehnat unumdorligiga bevosita ta'sir ko'rsatdi. 1960-1980 yillarda umum foydalanadigan avtomobil transporti korxonalari butun avtomobil transportida oldingi o'rinlarni mustahkamlab oldi. Bu korxonalari harakatidagi tarkiblardan

unumli foydalanish maqsadida ilg'or usullarni joriy etib, yuk va yo'lovchilar tashish jarayoni oqilona tashkil qilingan yirik korxonalarga aylandi.

Toshkent viloyati aholi zichligi jihatidan etakchi o'rinni egallaydi. Bu hududda joylashgan sanoat shaharlari hamda qishloqlarida yashovchi ko'p millionli yo'lovchilarning avtotransportlarga bo'lgan ehtiyojlarini qondirish, hizmat sifati va madaniyatini oshirish, yo'lovchilarni ibelgilangan qisqa muddatlarda, aniq harakatlanish jadvali asosida manzillarga etkazish g'oyat muhim va dolzarb vazifadir. Shu jihatdan korporasiyaning yirik tizimlaridan hisoblangan "Toshviloyatyo'lovchitrans" konserni korxonalarida qanday chora-tadbirlari ko'rilayati, konsern tizimlarida ayniqsa bozor munosabatlari va isloh qilinayapti.

Avtobuslarda yo'lovchilar tashish ham yildan yilga o'sdi. Bunda respublikada avtobus marshrutkalarining ko'payishi va avtobus qatnaydigan yo'llar uzayishi asosiy sabablardan biri bo'ldi. Agar 1953 yilda respublikada hammasi 325 avtobus, 126 avtobus marshruti va uning uzunligi 3044 kilometr bo'lib, 42,6 million yo'lovchi tashilgan bo'lsa, 1965 yilga kelib avtobuslarning soni 32564 kilometr, tashilgan yo'lovchilar soni 629,7 million kishini tashkil qildi, shundan 163,4 million yo'lovchi shaharlararo avtobuslarda tashildi. Shu yillarda engil taksi va yuk mashinalariko'paydi. Yo'lovchilar tashish oshdi. 1965 yilda engil taksi mashinalarining umumiy yo'l bosishi 188,5 million kilometrni, shunday pulli yo'l bosishi 154,5 million kilometrni tashkil etdi. [1]

Bu yillarda avtomobil transportida yo'lovchilar tashish ham to'xtovsiz oshib bordi. 1979 yilda yo'lovchilar oboroti 1960 yilga nisbatan 6,2 marta oshib, 1 pasajirning o'rtacha yo'l bosishi shaharlar ichida 5,6 km ni va shaharlararo -41,2 km ni tashkil etdi. 1968 yilning 1 dekabrda yo'lovchi tashaiga ixtisoslashtirilgan Toshkent viloyat avtotresti tashkil etilganida, uning tarkibida 10 ta avtobus taksomotor saroyi va xo'jalik hisbidagi "Toshkent" avtovokzali bor edi, jami 10 avtobus, 112 ta engil taksimotorlar viloyat yo'lovchilari xizmatiga jalb qilingan edi. Yangi trestga katta ishlab chiqarish tajribasiga ega mutaxassislar V.A.Podkovirin, V.P. Skvorsov rahbar qilib tayinlandi. Bo'ka, Yangibozor, Oqqo'rg'on, Yangiyo'l, To'ytepa, Bo'stonlik, Keles va Angren avtosaroylarida ishlab chiqarish korpuslari qurilib, texnika jihozlari bilan ta'minlandi, avtobus va engil avtomobillarni yuvish, agregatlarni ta'miralsh va diagnostika postlari ishga tushirildi, atrof muhitni muxofaza qilish choralari ko'rildi.[2]

1970 yil oxiriga kelib avtotrest xo'jaliklarida jami avtobuslar soni 1250 ta, engil taksomotorlar soni esa 235 taga etkazildi, va yakunlari bo'yicha 174,3 million yo'lovchi tashilib 23 mln. so'mdan ziyod daromad olindi. Jami 256 ta yo'nalishda avtobuslar uzluksiz harakat qildilar. Bulardan tashqari 115 ta shaharlarda, 158 tasi shahar atrofi va 68 tasi shaharlararo yo'nalishlarda xizmat ko'rsatdilar. [3]

70-yillarda avtoboshbekat va avtoshohbekatlarlar qurish avj oldirilib To'ytepa avtobus taqsimotlar saroyi tashkil topdi. 2200 ta yo'lovchiga xizmat ko'rsatishga mo'ljallangan va O'rta Osiyoda eng yirik "Toshkent" avtoboshbekati qurib bitkazildi va poytaxtnining go'zal binolaridan biriga aylandi. Bu bekat Respublikaning barcha viloyatlari markazlari, qo'shni respublikalar poytaxtlari va yirik shaharlariga har kuni 45 ta yo'nalish bo'yicha 225 ta avtobus jo'natib turdi. Uning perronlarida 52 ta yo'lovchi jo'natish maydonchalari joylashtirildi. Toshkent viloyati bo'yicha 96 ta yangi yo'nalishlar tashkil etildi.[4]

Shu jumladan 12 ta yangi yo'nalish ochilib, aholi yashash manzillari yirik ishlab chiqarish korxonalari bilan bog'landi. Chirchiqda "Korpolaktam" va "Elektroximprom" bilan, Bekobodda "UMZ" bilan, Angren va Yangiobozor korxonalari bilan, Olmaliqda "Tog' metallurgiya kombinati" va "Ximprom zavodi" bilan transport qatnovi yo'lga qo'yildi. Shahar atrofi yo'nalishlari "Toshkent - Chirchiq", "Toshkent-Yangi yo'l", "Toshkent-To'ytepa" oralig'ida avtobus qatnay boshladi. Vengriyada ishlab chiqarilgan "Ikarus" rusumli avtobuslar harakat tarkibiga kelib qo'shildi. To'ytepa, Angren, Pskent, Oqqo'rg'on va Yangiobozor avtobosh va avtoshohbekatlari qurilib ishga tushirildi.

Bu usul boshqa avtosaroylarda ham qo'llanib, yil oxiriga ularning soni 52taga etkazildi va ular 733 avtobus bilan 63 ta yo'nalishda xizmat ko'rsatdilar. Chirchiq avtosaroyiga qarashli G.Veys, va F.Abdullaev boshliq brigadalar "Toshkent -Chirchiq" tezyurar yo'nalishini namunali yo'nalish darajasiga ko'tarildi.[5]

Mamlakatimiz mustaqillikni qo'lga kiritish arafasida "Toshviloyatyolovchitrans" qoshida 17 ta avtosaroy, 6 ta avtoshohbekat va avtoboshbekatlar, avtochiptaxonalar faoliyat olib borardi. Keyingi yigirma yil davomida viloyat tizimida quyidagi texnik-iqtisodiy ko'rsatkichlarga erishildi, jumladan: avtobuslar soni 840 tadan 899 taga, engil avtomobillar soni 170 tadan 468 taga, avtobuslarning umumiy sig'imi 32485 yo'lovchidan 83300ga etkazildi, avtobuslardan foydalanish darajasi 0,71 dan 0,736ga etdi, avtobus yo'nalishlari soni 680 tadan 1598 taga, jami tashilgan yo'lovchilar soni 138,7 nafardan 377,4 mln nafarga etkazildi.

So'nggi yillarda mamlakatimizda olib borilayotgan islohotlar va ular doirasida qabul qilinayotgan davlat dasturlarida respublikamizning transport-logistika sohasini rivojlantirish hamda mamlakatning tranzit salohiyatini oshirish masalasiga alohida ahamiyat qaratilmoqda. Zero, har tomonlama rivojlangan transport tizimi ichki va tashqi iqtisodiy aloqalarni rivojlantirishda muhim rol o'ynaydi.

Shu nuqtai nazardan, davlatimiz rahbari tomonidan olib borilayotgan islohotlardan ko'zlangan asosiy maqsad mamlakatimiz transport-logistika tizimini jahon standartlariga moslashtirish, xalqaro ahamiyatdagi transport koridorlarining

o'tkazish qobiliyatini oshirish, yangi arzon va qisqa transkontinental tranzit koridorlarini shakllantirish, shuningdek, mintaqa mamlakatlarining jahon transport tizimi bilan o'zaro uyg'unlikdagi rivojlanishi ta'minlashdan iboratdir.

Prezidentimiz tomonidan 2021 yilning 9 avgust kuni "Transport to'g'risida"gi O'zbekiston Respublikasi qonunning imzolanishi bilan avtomobil, havo, temir yo'l, suv va shahar yo'lovchi transporti faoliyati va hamkorligining huquqiy, iqtisodiy hamda tashkiliy asoslari va tamoyillari belgilab berildi.

Shu nuqtai nazardan, mazkur qonun mamlakatimiz transport tizimining holati va rivojlanishi uchun juda muhim ahamiyat kasb etib, uning boshqa infratuzilma tarmoqlari bilan birga jamiyat faoliyati uchun asosiy sharoitlarni ta'minlashi, ijtimoiy-iqtisodiy va tashqi siyosat maqsadlariga erishishda muhim element sifatida xizmat qilishi shubhasizdir.

REFERENCES

1. Ubaydullaev I, Abrorov Z, Zahriddiv G'. O'zbekiston transporti . O'zbekiston SSR "Bilim" jamiyati. 1968. -B.13.
2. *Xazratkulov A. Reshenie socialnix voprosov v Uzbekistane.* –Tashkent, 1991. – S. 24.
3. Xodjaev B.A. Avtomobil transporti iqtisodi. Darslik.-T.: O'qituvchi. 1982. –B.21.
4. Xaydarov M. Kommentariy k nekotirim pervoistochnikam po istorii Uzbekistana // Tarixning noma'lum sahifalari. Ilmiy maqolalar. Hujjat va materiallar. Xotiralar. To'rtinchi kitob. Toshkent: G'afur G'ulom nomidagi nashriyot-matbaa ijodiy uyi. 2013. –B. 218-233.
5. Sosialno-ekonomicheskoe razvitie Uzbekistana za godi Sovetskoy vlasti. Otvetstvenniy redaktor akademik AN Uz SSR, doktor ekonomicheskix nauk, professor I.Iskanderov. –Tashkent: Uzbekistan, 1984. – S. 207.
6. Abduganievich S.B. DEVELOPMENT OF THE RAILWAY AND AUTOMOBILE NETWORK OF UZBEKISTAN IN THE SECOND HALF OF THE 20TH CENTURY (1945-1990) // Web of Scientists and Scholars: Journal of Multidisciplinary Research. – 2025. – T. 3. – №. 2. – C. 276-280.
7. Саидусманов Б. ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИДА АВТОМОБИЛ ТРАНСПОРТИ ТИЗИМИНИНГ ЙЎЛГА ҚЎЙИЛИШ ТАРИХИ (1945-1990) //ТАМАДДУН NURI JURNALI. – 2025. – Т. 1. – №. 64. – С. 337-339.
8. Саидусманов Б. А. ЎЗБЕКИСТОНДА ТРАНСПОРТ ТИЗИМИ ТАРИХИ (XX-АСРНИНГ ИККИНЧИ ЯРМИДА ТОШКЕНТ ВИЛОЯТИ МИСОЛИДА) //Science and innovation. – 2023. – Т. 2. – №. Special Issue 7. – С. 72-74.

https://doi.org/10.5281/zenodo.15523231	
80. GLOBALLASHUV SHAROITIDA TASAVVUFNING DINIY AXLOQIY QADRIYAT SIFATIDAGI O'RNI Ahmad Muhammadiyevich Jo'rayev https://doi.org/10.5281/zenodo.15523249	486
81. A. S. Usmonov 16-YUZYILLIK BOSHLARIDA TURON VA ERON O'RTASIDA DINIY ZIDDIYATLARNING KUCHAYISHI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523261	491
82. I. D Abdullayeva MIGRATSIYA RAQOBATBARDOSHLIK VA IMKONIYATLAR https://doi.org/10.5281/zenodo.15523276	497
83. Madraximov A. A SUN'IY INTELEKTNING ZAMONAVIY JAMIYATDAGI O'RNI VA BOSHQA SOHALARDA QO'LLANILISHI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523288	501
84. U. I. Imamova YANGILANAYOTGAN JAMIYATDA TALABA YOSHLARNING FUQAROLIK POZITSİYALARINI YAXSHILASHNING DOLZARBLIGI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523292	507
85. Sh. N Miraxmedova XORIJIY DAVLATLARDA MEDIA TA'LIMNI O'RGANISH VA ILMIYNAZARIY TAHLILI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523298	513
86. Nurmatov B. A SAYFIDDIN QUTUZ MEROSINING IJTIMOİY-FALSAFIY TAHLILI VA VATANPARVARLIK QADRIYATLARI TIZIMIDA TUTGAN O'RNI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523311	519
87. H. M Yakubov ODAM SAVDOSI - ASR MUAMMOSI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523319	523
88. B. A Saidusmanov O'ZBEKISTONDA TRANSPORT SOHASINING RIVOJLANISHI (1945-1990 yillar Toshkent viloyati misolida) https://doi.org/10.5281/zenodo.15523328	527
89. Jo'rayev M. X SOMONIYLAR DAVRIDA IJTIMOİY-MADANIY MUHIT VA DINGA MUNOSABAT https://doi.org/10.5281/zenodo.15523339	531
90. H. M Yakubov UMMAVIYLAR DAVRIDA QOZILIK TIZIMINING RIVOJI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523345	538
91. Z. N Xaydarova O'QUVCHILARDA TA'LIM-TARBIYA JARAYONLARINI RAQAMLI VOSITALAR YORDAMIDA O'RGATISH - RAQAMLI SAVODXONLIKNI SHAKLLANTIRISH MEZONIDIR. https://doi.org/10.5281/zenodo.15523353	542
92. Жўраев Х. А ДОВРУЛ ҲИКМА ВА МАОРИФ ТАРИХИ https://doi.org/10.5281/zenodo.15523368	547
93. Z. Shamsidinov 13–14-YUZYILLIKLAR O'ZBEK DAVLATCHILIGI TARIXI FORS TILLI MANBALARIDA TURONDA TA'LIM TIZIMI https://doi.org/10.5281/zenodo.15523376	551
94. Ш. О Мадаева ИДЕНТИКЛИК ТАНАЗЗУЛИ ДАВРИДА ФАЛСАФИЙ ТАФАККУР ВА ЭЪТИҚОДНИНГ ЎРНИ https://doi.org/10.5281/zenodo.15523382	555
95. Kurbonov X YOSHLARDA MILLIY MADANIYATNI SHAKLLANTIRISHGA QARATILGAN DAVLAT SIYOSATIDAGI FAOLIYAT (ijtimoiy-falsafiy tahlil) https://doi.org/10.5281/zenodo.15523400	561
96. Ш. Б Умарова НОВЫЕ ФИЛОСОФСКИЕ ТЕНДЕНЦИИ В XXI ВЕКЕ https://doi.org/10.5281/zenodo.15523410	566
97. N. Axatov AMIR NASRULLOH VA BOSH QUSHBEGI MUHAMMAD HAKIMBIY MAKTUBLARIDA MANG'ITLAR SULOLASI DAVRI TA'LIM TIZIMIGA OID MA'LUMOTLAR https://doi.org/10.5281/zenodo.15523419	570
98. А. Э Юлдашев МИЛЛАТЛАРАРО ДЎСТЛИК ВА ДИНЛАРАРО БАҒРИКЕНГЛИКНИ ТАЪМИНЛАШ ДАВЛАТ СИЁСАТИНИНГ УСТУВОР	577